

Pinnallinen laskimotulehdus

Keskeistä

- Kyseessä on tavallinen sairaus, johon liittyy syvän laskimotukoksen ja keuhkoembolian riski.
- Jos taudinkuva ei ole selvä tai ilmenee viitteitä syvästä laskimotukoksesta, pitää ultraäänitutkimuksella varmistaa diagnoosi ja sulkea pois syvän laskimotukoksen mahdollisuus.
- Hoito on oireenmukainen, jos potilaalla on selvä syy, esim. trauma, suonikohjut tai laskimoiden vajaatoiminta. Ns. terveen suonon laskimotulehdus pitää aina selvittää.
- Syvä laskimotukos esiintyy pinnallisen laskimotukoksen yhteydessä 6–40 %:ssa tapauksista joko samassa tai toisessa (!) raajassa. Syvä laskimotukos saattaa ilmaantua potilaalle myös viiveellä (viikkoja pinnallisen laskimotukoksen diagnosoinnin jälkeen). Keuhkoemboliatkaan eivät ole epätavallisia. D-dimeeristä ei ole hyötyä pinnallisen ja syvän laskimotukoksen erotusdiagnoosissa, koska se suurenee kummassakin.
- Pinnallisen laskimotukoksen uusiutuessa kannattaa saneerata pintalaskimot, tai jos potilaalla ei ole laskimoiden vajaatoimintaa, sulkea pois systeemisairaudet.

Altistavat tekijät

- Krooninen laskimoiden vajaatoiminta
- Pinnallinen trauma
- Lääkeinfuusio tai suonensisäisten huumeiden käyttö

- Raskaus
- Hyytymishäiriöt (FV Leiden ja protrombiini 20210A -mutaatiot sekä proteiini S:n ja C:n puutokset)
- Hormonihoito
- Malignit kasvintaudit, mm.
  - + Myeloproliferatiiviset taudit (polysytemia vera ja essentiaalinen trombosytemia)
  - + Trombophlebitis migrans (lyhyt laskimoalue, usein kädessä, tukkeutuu ja paranee, mutta uusiutuu toisessa kohdassa) saattaa liittyä GI-alueen karsinomiin.
- Kollageenitaudit mm.
  - + Behçetin tauti
  - + Bürgerin tauti (eli thromboangitis obliterans), affisioi yleensä tupakoitsijoilla pieniä ja keskisuuria valtimoita. Noin 1/3:lla näistä potilaista on myös pinnallisia laskimotukoksia. Toistuvat pinnalliset laskimotukokset nuorella runsaasti tupakoivalla antavat aiheen epäillä Bürgerin tautia.

Diagnoosi

- Diagnoosi on kliininen.
  - + Affisioitunut suoni on kipeä, sen ympärys punoittaa, kuumottaa, on turvonnut ja siinä on tunnettavissa resistenssi. Potilaalla saattaa olla lievää lämpöilyä.
  - + Inflammaation rauhoittuminen vie 2–6 viikkoa, mutta tromboositunut suoni voi tuntua kuumakausien ajan.
  - + D-dimeeristä ei ole hyötyä

pinnallisen ja syvän laskimotukoksen erotusdiagnoosissa, koska se suurenee kummassakin.

- Kaikututkimus ja/tai erikoislääkärin konsultaatio ovat aiheellisia akuuttivaiheessa, jos
  - + laskimotulehdus on vena saphena parvan (pohkeen keski- ja yläosa) alueella, sillä se altistaa (perforantti-suonien vuoksi) syväälle laskimotukokselle (riski tukoksen etenemisestä polvitaipteen junktioalueelta vena popliteaan)
  - + laskimotulehdus on lähellä vena saphena magnan junktioaluetta eli reiden keskiosan yläpuolella (riski tukoksen etenemisestä safenofemoraalisen junktion kautta vena femoralikseen)
  - + potilas on raskaana (erikoislääkäri suunnittelee hoidon)

- + mitään selvää altistavaa tekijää ei ole (taustalla olevan sairauden etsiminen: hyytymistekijätutkimus).

Hoito

- Konsensusta optimaalisesta hoidosta ei ole, mutta tulehduskipulääkitys ja injisoitavat pienimolekyyliset hepariinit (LMWH) ovat parhaat hoitovaihtoehdot^B. Nämä vähentävät laskimotulehduksen etenemistä ja estävät syviä laskimotukoksia n. 70 % verrattuna lumelääkkeeseen.
- Oireenmukainen hoito: jalan koholla pito, tukisukka, kylmäpakaukset
- Potilaan olisi hyvä olla liikkeellä niin pian kuin se oireiden puolesta on mahdollista (paikallaanolo saattaa lisätä syvän laskimotukoksen riskiä).
- Kipulääkitys
  - + Lääkitys alkaa yleensä auttaa 3–5 päivän kuluessa, ja punoitukset ja turvotus häviävät 2–3 viikossa, jonka ajan kannattaa käyttää tulehduskipulääkettä (ei COX-2-selektiivistä).
- Paikallisesti käytettävä antikoagulanttivoide saattaa nopeuttaa paikallisen laskimotukoksen paranemista.
- Injisoitavat pienimolekyyliset hepariinit ovat aiheellisia ainakin laajoissa tai lähellä polvi- tai nivustaivetta sijaitsevilla laskimotulehduksissa ja raskauden aikana.

Jälkimmäisessä tapauksessa hoitoa jatketaan koko raskauden ajan ja 6 viikkoa synnytyksen jälkeen.

- + ACCP suosittelee pienimolekyylisen hepariinin käyttöä 4 viikon ajan.
  - Mikäli akuuttitilanteessa ei saada kaikututkimusta, pitäisi reiden keski- ja yläosan sekä vena saphena parvan alueen (pohje) laskimotulehduksen hoito aloittaa täydellä hoitoannoksella (esim. enoksapariini 1,5 mg/kg × 1/vrk s.c.) kunnes kaikututkimus on tehty.
  - Muuten käytetään korkeampaa profylaksiannosta (esim. enoksapariini 40 mg/vrk s.c.) tai profylaksi- ja hoitoannoksen välissä olevaa annosta (1 mg/kg/vrk s.c.) laskimotulehduksen sijainnin ja laajuuden mukaan.
  - LMWH:n kanssa ei suositella käytettäväksi samanaikaisesti tulehduskipulääkkeitä.
  - Pienellä alueella ja kaukana safenofemoraalijunktiosta tai polvitaipeesta sijaitsevan laskimotulehduksen hoitona voidaan käyttää pelkästään paikallisia tai oraalisia tulehduskipulääkkeitä.
- Leikkaushoito on aiheellinen konservatiivisen hoidon jälkeen toistuvissa alaraajan tromboflebiiteissä.

Kirjallisuutta

1. Kearon C, Kahn SR, Agnelli G, Goldhaber S, Raskob GE, Comero AJ, American College of Chest Physicians. Antithrombotic therapy for venous thromboembolic disease: American College of Chest Physicians Evidence-Based Clinical Practice Guidelines (8th Edition). Chest 2008 Jun;133(6 Suppl):454S-545S.

NÄYTÖN ASTEEN LUOKITUS:

- A = VAHVA TUTKIMUSNÄYTTÖ
- B = KOHTALAINEN TUTKIMUSNÄYTTÖ
- C = NIUKKA TUTKIMUSNÄYTTÖ
- D = EI TUTKIMUSNÄYTTÖÄ

Artikkelin täydellinen versio on luettavissa Lääkärin tietokannoista Terveysportista

www.terveysportti.fi

Lääkärin käsikirja, päivitetty 26.3.2010.

© 2010 Kustannus Oy Duodecim